

Zorg over de zorgverlening

Binjamin Heyl schreef een boek met een pleidooi en een oproep aan verpleegkundigen en verzorgenden om te ijveren voor professionele zorg

Het is bekend. Er zijn veel klachten vanuit de beroepsgroepen van verpleegkundigen en verzorgenden. Het werven van nieuwe leerlingen is problematisch en er blijkt veel mis te zijn op de werkvloer, waardoor het al geruime tijd onrustig is binnen de gezondheidszorg in Nederland. Denk aan de acties in de thuiszorg als gevolg van de invoering van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) en in de geestelijke gezondheidszorg. In oktober 2008 kwamen bijvoorbeeld vijfhonderd mensen uit de geestelijke gezondheidszorg bijeen in Amersfoort voor de manifestatie "De GGZ spreekt!" waar het onderzoeksrapport "De GGZ ontwricht" werd gepresenteerd.

Binjamin Heyl noemt in zijn boek "Zorg om de zorgverlening" een aantal beroepszeerpunten, zoals cijferziekte en registratiegekte, de financiering als eeuwige onzekere factor in de zorg en het verlies aan kwaliteit waarover veel te doen geweest is in de afgelopen jaren. Vervolgens stelt hij een aantal essentiële vragen die iedereen, werkzaam in de

gezondheidszorg, zich zou moeten stellen. De vragen betreffen de rol van verpleegkundigen en verzorgenden. Wat is die rol eigenlijk? Waarom wordt hun stem te weinig gehoord wanneer er gesproken wordt over het beleid binnen de gezondheidszorg? Waarom maken zij de buitenwereld onvoldoende duidelijk dat zij professioneel bezig zijn en dat hun stem ook gehoord moet worden? Is het niet merkwaardig dat niet zij het beleid bepalen, maar slechts als uitvoerders worden gezien?

Een even zo belangrijke vraag is waarom zij niet veel meer de klok luiden als de zorg beneden de maat dreigt te raken. Waarom komen zij niet massaal in verzet? Het eeuwige antwoord daarop is dat zij de patiënten en cliënten niet in de steek willen laten. Maar is het misschien ook zo dat verplegenden en verzorgenden gewoon niet weten hoe zij een plaats voor zichzelf moeten veroveren?

Heyl is expert op het gebied van verpleging en verzorging. Hij werkte sinds 1962 als verpleegkundige en bekleedde verschillende functies in de gezondheidszorg (psychiatrie, bejaardenzorg, ziekenhuis, verstandelijk gehandicapten). Tevens was hij docent verpleegkunde met vakken als ethiek en maatschappijleer (tot 2006). Momenteel werkt hij nog twee à drie avonden per maand op een afdeling. Heyl schreef eerder het boek "Het vergeten hoofdstuk", over het uitroeien van zieken en gehandicapten in de jaren 1933 -1945. Een periode, waarin met zieken en gehandicapten dingen gebeurden die voor onmogelijk werden gehouden in een beschaafd Europa.

Heyl vindt dat er onvoldoende rekening gehouden wordt met de belangen van de medewerkers in de gezondheidszorg. Medewerkers laten zich telkens weer op een achtergestelde plaats zetten. Hoe kan het toch dat zij geen invloed hebben op het beleid en zo afhankelijk zijn van wat de leden van raden van bestuur, directieleden en politiek voor hen in petto hebben? Want zij bepalen immers het beleid dat vervolgens door de "dienaars in het wit" braaf en gehoorzaam moet worden uitgevoerd.

Deze term klinkt herhaalde malen in het boek: dienaars in het wit. In het spel van machtsbelangen vormen zij de zwakste groep die de rekening krijgt gepresenteerd. De gezondheidszorg kan worden gekenmerkt als een kluwen van organisaties die alle tot doel hebben de zorgvrager centraal te stellen. Zo wordt de aanwas van de bureaucratie verdedigd onder het motto: "transparantie bewerkstelligen en verantwoord gebruik van maatschappelijke middelen". Het gevolg is dat de medewerkers in de zorgsector tot een soort veredelde administratief medewerkers worden "gepromoveerd".

Aan de patiëntenorganisaties hebben de beroepsgroepen ook niet veel. Zij plegen geen verzet en scharen zich niet achter de medewerkers in de zorg. Laat staan dat beiden gezamenlijk trachten tot een vorm van protest te komen. Veel geld gaat naar het goed managen van "het bedrijf" en dat gaat ten koste van voldoende personeel op de werkvloer en de daarbij behorende scholing.

Kennelijk zijn verpleegkundigen en verzorgenden niet in staat zelf een analyse te maken waarin zij aangeven hoe het met de zorg- en dienstverlening gesteld is. Als zij dat wel kunnen, zijn zij niet bij machte om voorwaarden af te dwingen die hen in staat stellen te komen tot professionele zorg. Hun positie binnen het krachtenveld van de gezondheidszorg is daardoor marginaal en zwak. Heyl ergert zich aan de passieve houding ten aanzien van het eigen beroep. In de jaren tachtig zagen we hoe in de gezondheidszorg vrij passief werd toegekeken hoe de dienstverlening door bezuinigingen onder grote druk kwam te staan. Er werd geklaagd maar een krachtig tegengeluid was er niet. Om nog maar te zwijgen van een adequaat verzet. In het belang van de zorgvragers kozen zij ervoor te blijven dienen.

En al was er in 1988 de beweging "Verpleegkundigen en verzorgende in opstand" ontstaan, de praktijk wees uit dat de medewerkers in de zorgsector snel op hun plaats werden gewezen: dienaar zijn in het wit.

Sindsdien is de situatie niet echt veranderd. Als gevolg van richtlijnen en protocollen zijn gediplomeerden gedegradeerd tot nederige uitvoerders. Door de nadruk op efficiëntie en kostenbeperking, is er steeds minder ruimte voor kwaliteit en daarmee wordt een belangrijke waarde van onze beschaving ernstig aangetast, aldus Heyl.

Weinigen beseffen dat er de laatste twintig jaar vrijwel niets verbeterd is aan de machtspositie van medewerkers in de gezondheidszorg. De managers hebben wel duidelijk een machtspositie: zij kaderen in en meten.

"Zorg over de zorgverlening" is een oproep tot discussie in de hoop dat medewerkers in de zorg uitgroeien tot echte professionals die een belangrijke plaats gaan innemen binnen de gezondheidszorg. Aan dit aspect wordt tijdens de opleiding geen, of nauwelijks aandacht geschonken.

De medewerkers in de gezondheidszorg moeten niet alleen meer macht krijgen maar ook de eer krijgen die hen toekomt. Het is tijd voor de presentatie van een strategie en een publiekelijk toetsingscriterium waar betrokkenen in de gezondheidszorg aan dienen te voldoen. Het is ook tijd voor een analyse waarom het zover heeft kunnen komen in de gezondheidszorg. Op de hiervoor genoemde manifestie van de geestelijke gezondheidszorg in Amersfoort van 25 oktober jl. konden we deze geluiden ook al horen. Daar was zelfs sprake van de noodzaak van een parlementaire enquête, zoals gebeurd is voor het onderwijs. We staan er niet zo bij stil, maar feit is dat managers, directieleden, leden van de raden van bestuur, beleidsmedewerkers, zorgverzekeraars, volksvertegenwoordigers, de staatssecretaris en zelfs de minister nauwelijks tot geen verantwoording afleggen aan de mensen op de werkvloer omtrent hun handelen en het nemen van beslissingen.

"Zorg over de zorgverlening" is een indringend pleidooi en roept verpleegkundigen en verzorgenden op hun afwachtende, passieve houding te laten varen en zelf initiatieven te nemen. Om uit te groeien van dienaars in het wit naar echte professionals. Twintig jaar geleden hadden zij al één blok moeten vormen om hun zelfstandige, rechtmatige plek op te eisen in de gezondheidszorg. Het is nu de tijd voor het maken van een gedegen analyse, de ontwikkeling van een concrete visie en het zelf opstellen van richtlijnen. Heyl geeft in zijn boek aan wat men kan doen om die doelen te bereiken en geeft voorbeelden van brieven die men kan schrijven aan o.m. instanties en raden van bestuur.

Het boek bevat ook een samenvatting van diverse acties die de laatste jaren zijn ondernomen voor verandering: o.a. de videoboodschappen van minister Ab Klink en staatssecretaris Jet Bussemaker van het Ministerie van VWS op de website van de Stichting Beroepseer in het voorjaar van 2007 en de reacties daarop van bezoekers van de website. Ook het antwoord van beide bewindslieden in een brief op die reacties is in het boek te lezen.

"Zorg over de zorgverlening" door Benjamin Heyl bevat 92 pagina's en is verschenen bij Uitgeverij Service Post, Kroonkruid 151, 2914 TL Nieuwerkerk a/d IJssel. Prijs • 7,--.

Telefoon 0180-316732, Fax 0180-317293. ISBN 978-90-5653-026-6.

Zie de website: www.servicepost.nl